

УДК 343.12:347.963

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ ВІДОМОСТЕЙ ПРО ОСОБУ, ЯКА
ЗАЛУЧАЄТЬСЯ НА НЕГЛАСНІЙ ОСНОВІ ДО ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНОЇ
ЗАКУПКИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ І ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН**

Тарасенко Руслан Владиславович,
кандидат юридичних наук, с.н.с.,
начальник докторантури та ад'юнктури (Одеський державний
університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

Любчик Віктор Борисович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
факультету підготовки фахівців підрозділів кримінальної міліції
(Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

Стаття присвячена питанням забезпечення безпеки осіб, які залучаються на негласній основі до проведення оперативних закупівель наркотичних засобів і психотропних речовин. Обґрунтована необхідність надання гарантій конфіденційності особам, які співробітничать з оперативними та слідчими підрозділами органів внутрішніх справ, реалізації у їхньому відношенні заходів безпеки, спрямованих на захист персональних даних взятих під захист осіб та іншої інформації, що може їх викрити перед підозрюваними (обвинуваченими) та громадськістю.

Ключові слова: учасник кримінального судочинства, оперативна закупка, заходи безпеки, псевдонім, анонімність, конфіденційність.

**ОБЕСПЕЧЕНИЕ КОНФИДЕНЦИАЛЬНОСТИ СВЕДЕНИЙ О ЛИЦЕ, КОТОРОЕ
ПРИВЛЕКАЕТСЯ НА НЕГЛАСНОЙ ОСНОВЕ К ПРОВЕДЕНИЮ ОПЕРАТИВНОЙ
ЗАКУПКИ НАРКОТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ И ПСИХОТРОПНЫХ ВЕЩЕСТВ**

Тарасенко Руслан Владиславович,
кандидат юридических наук, с.н.с.,
начальник докторантуры и адъюнктуры
(Одесский государственный университет внутренних дел, г. Одесса, Украина)

Любчик Віктор Борисович,
кандидат юридических наук,
доцент кафедры оперативно-розыскной деятельности факультета
подготовки специалистов для подразделений криминальной милиции
(Одесский государственный университет внутренних дел, г. Одесса, Украина)

Статья посвящена вопросам обеспечения безопасности лиц, которые привлекаются на негласной основе к проведению оперативных закупок наркотических средств и психотропных веществ. Обоснована необходимость предоставления гарантий конфиденциальности лицам, которые сотрудничают с оперативными и следственными подразделениями органов внутренних дел, реализации мер безопасности, направленных на защиту данных о взятых под защиту лицах и иной информации, которая может их изолировать перед подозреваемыми (обвиняемыми) и общественностью.

Ключевые слова: участник уголовного судопроизводства, оперативная закупка, меры безопасности, псевдоним, анонимность, конфиденциальность.

ENSURING THE CONFIDENTIALITY OF INFORMATION ABOUT THE INDIVIDUAL THAT DRAWS ON THE TACIT BASIS FOR CARRYING OUT EXPEDITIOUS PURCHASE OF NARCOTIC DRUGS AND PSYCHOTROPIC SUBSTANCES

Tarasenko Ruslan Vladislavovich,

candidate of legal Sciences, senior researcher, head of doctoral and postgraduate studies
(Odessa State University of Internal Affairs, Odessa, Ukraine)

Lubchik Victor Borisovich,

candidate of legal Sciences, associate Professor in the Department of operational-investigative activity of the faculty of training specialists of divisions of criminal militia
(Odessa State University of Internal Affairs, Odessa, Ukraine)

The article deals with the issues the ensuring safety for the participants of criminal process, who are involved in the covert basis to conduct operational procurement of drugs and psychotropic substances. The author stressed the necessity of guarantees of confidentiality to individuals, who cooperate with the operational and investigative units of internal affairs bodies, the implementation of security measures, aimed at protecting the data collected under the protection of persons and other information, that could expose them to the suspect (accused) and the public.

Key words: participant of the criminal proceedings, operational procurement, security measures, pseudonym, anonymity, confidentiality.

Чинне кримінальне процесуальне та оперативно-розшукове законодавство України визначає умови та підстави проведення тих негласних слідчих (розшукових) дій (надалі - НСРД) та оперативно-розшукових заходів (надалі - ОРЗ), які є найбільш дієвими у справі боротьби з незаконним обігом наркотиків та найбільш розповсюдженими у практичній діяльності оперативних та слідчих підрозділів ОВС. Оперативна закупівля є саме тим заходом, який, починаючи з 90-х років минулого століття, найбільш щільно увійшов в арсенал засобів оперативних підрозділів ОВС у справі протидії незаконному обігу наркотиків. Із плином часу питання організації і тактики проведення цього та супутніх заходів вдосконалювалися, збагачувалися досвідом, наводилися у бюлетенях з обміну досвідом та віддзеркалювалися у керівних інструкціях. Проте й на сьогодні лишилися питання, що потребують вирішення як з позиції удосконалення організаційно-тактичних засад, так і діючого законодавства.

Проблемам проведення оперативної закупки наркотичних засобів та психотропних речовин приділили увагу у межах своїх робіт такі відомі дослідники як К. В. Антонов, Е. О. Дідоренко, О. Ф. Долженков, В. П. Захаров, А. В. Іщенко, І. П. Козаченко,

Я. Ю. Кондратьєв, Д. Й. Никифорчук, Ю. Ю. Орлов, В. Л. Ортинський, О. О. Подобний, О. П. Снігерьев, В.Є. Тара-сенко, С.В. Албул, Г.М. Бірюков, А. А. Венедіктов, А. П. Кіцул, О. Б. Керни-цький, В. І. Лебеденко, В.А. Некрасов, С. І. Ніколаюк, Е. В. Рижков, Я. І. Слободян, О. М. Стрільців, О. Г. Цветков, Ю. Е. Черкасов, І. Р. Шинкаренко та інші. Однак, у роботах вказаних науковців питання забезпечення безпеки осіб, які залучаються на негласній основі до проведення оперативних закупівель, ґрунтовно не розглядалися.

Відомо, що оперативна закупка є найефективнішим ОРЗ (НСРД) у боротьбі зі збутом наркотичних засобів чи психотропних речовин, та, на відміну від інших форм контролю за вчиненням злочину, широко розповсюджена в практичній діяльності оперативних та слідчих підрозділів ОВС. За допомогою цього заходу у 2014 році органами внутрішніх справ викрито 8 412 кримінальних правопорушень, що пов'язані із незаконним збутом наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 307 КК).

Анкетуванням 247 працівників слідчих підрозділів ГУМВС України в Одеській області [10, с. 6-7] встановлено, що 101 респондент з усієї сукупності НСРД найчастіше проводить або доручає проведення оперативним працівникам саме оперативну закупку.

Згідно статистичних даних МВС України впродовж 2014 року лише підрозділами БНОН МВС України в Одеській області було проведено більше двох сотень оперативних закупівель наркотичних засобів та психотропних речовин, у 2013 – більше ніж півтори сотні (точна кількість є інформацією з обмеженим доступом). Тобто динаміка складає +27,4 % (+46). У той же час за 2014 рік дозволів на проведення цього заходу прокурорами Одеської області надавалося 197 разів, у 2013 – 187, тобто динаміка складає +5,3 (+10).

Основна мета оперативної закупівлі, здійснюваної переважно підрозділами БНОН ОВС України, полягає у викритті причетних до протиправної діяльності осіб (наркаторговців) шляхом закупівлі в них партії наркотиків оперативними працівниками, негласними позаштатними працівниками, громадянами по завчасно спланованій оперативній комбінації, в якій оперативний / негласний працівник / громадянин легендується під покупця (закупника).

Згідно ст. 271 діючого КПК України [1, ч. 1 ст. 271] оперативна закупка може здійснюватися у випадках наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин. Зазвичай у практичній діяльності ОВС оперативні закупки проводяться щодо тих осіб, які готують або вчиняють злочини у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, зброї, бойових припасів та вибухових речовин.

У теорії оперативно-розшукової діяльності та нормативно-правових актах немає єдиної точки зору на те, що собою являє оперативна закупка. Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» в ст. 5 визначає закупку як «операцію щодо придбання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів» [4, ст. 5]. В ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативна закупка визначена як право оперативних підрозділів [2, ст. 8]. Кримінальний процесуальний кодекс України визначає оперативну закупку як форму контролю за вчиненням злочину [1, ч. 1 ст. 271], що, у свою чергу, є негласною слідчою (розшуковою) дією.

Відповідно до Інструкції з організації роботи ОВС України щодо протидії незаконному обігу наркотиків оперативна закупка визначена як «комплекс оперативно-розшукових та інших спеціальних заходів щодо придбання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, що знаходяться в незаконному обігу, які здійснюються оперативними підрозділами правоохоронних органів за постановою начальника відповідного органу, погодженою з прокурором, з метою отримання доказів злочинної діяльності та притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності» [5, п. 4.4.3.2].

В Інструкції про організацію роботи за оперативно-розшуковими справами та справами контрольного провадження оперативними підрозділами ОВС України оперативна закупка визначається як оперативно-розшуковий захід, проведення якого потребує рішення прокурора [6, п. 2.2.1].

Спільний наказ МВС України, Служби безпеки України, Міністерства доходів та зборів України № 887дск/384дск/480дск від 16 вересня 2013 року затверджує порядок проведення оперативної закупівлі та контрольованого постачання предметів, товарів і речовин, заборонених до обігу, а також визначає наступне:

- оперативна закупка є оперативно-розшуковим заходом та проводиться у рамках та у строки ведення оперативно-розшукових справ (надалі - ОРС);

- у разі здійснення кримінального провадження, у рамках якого контроль за вчиненням злочинів відбувається у формі оперативної закупки, цей захід є негласною слідчою (розшуковою) дією [8, п. 1.3].

Можемо окреслити основні переваги проведення оперативної закупки у порівнянні з іншими НСРД або ОРЗ, які є очевидні:

- відносна простота застосування, що не потребує спеціальних знань у відповідних галузях (технічній, фізико-математичній тощо);

- стовідсоткове забезпечення доказової бази свідками в процесі кримінального провадження;

- допустимість застосування для її здійснення широкого контингенту осіб, зокрема, працівників міліції, негласного апарату (при умові забезпечення належного зашифрування під час участі у кримінальному судочинстві), інших громадян з їхньої згоди;

- можливість використання закупки для документування злочинної діяльності як роздрібних торговців, так і оптових збувальників.

Але незалежно від форми накопичення зафіксованих матеріалів (ОРС, кримінальне провадження), придбання наркотиків під час проведення оперативної закупки має здійснюватися лише за легендою (зашифровано), оскільки особи, причетні до їх незаконного збуту, усвідомлюють характер власних протиправних дій та всіляко намагаються уникнути відповідальності за їх учинення. З їхньої сторони це досягається шляхом:

- приховування своїх намірів, збереження у таємниці окремих фактів наркозбуту;

- продажу наркотиків лише завчасно визначеним особам («вхожим»);

- продумуванням безпечної процедури купівлі-продажу (не брати до рук купюри, опосередковано передавати наркотики тощо);

- налагодженням корупційних зв'язків із представниками правоохоронних органів та застосування інших способів протидії потенційним заходам із викриття протиправної діяльності з боку органів внутрішніх справ.

У практичній діяльності підрозділів БНОН ОВС трапляються випадки залякування осіб, які систематично купують наркотики, з боку наркозбувача та інших зацікавлених у його промислі осіб. При чому загроза для громадян, які потенційно можуть допомогти ОВС у викритті фактів наркозбуту, може виходити як від самого наркозбувача і його оточення, так і від кримінальної середовища, що має місце на певній території обслуговування. На думку провідних дослідників, у сучасних умовах до учинення злочинів відносно осіб, які сприяють органам правопорядку та беруть участь у кримінальному процесі, більше причетні організовані злочинні угруповання. Дійсно, відповідно до розподілу ролей учасників злочинних угруповань саме функції організатора спрямовані на забезпечення приховування злочинної діяльності угруповання, планування, фінансування й організацію здійснення заходів щодо протидії правоохоронним та судовим органам, в т.ч. шляхом тиску на учасників кримінального судочинства, налагодження корупційних зв'язків з посадовими особами органів державної влади, місцевого самоврядування,

засобами масової інформації і їхнього використання, підтримання контактів, в т.ч. міжнародних, зі злочинними угрупованнями загальнокримінальної спрямованості, організацію та обрання способів подолання опору жертв тощо. Безпосередніми виконавцями злочинів відносно учасників кримінального судочинства виступають рядові члени угруповань або особи, які працюють за замовленням учасників злочинного угруповання.

Проте, відзначимо, що вчинення злочинів відносно осіб, які сприяють у негласній формі оперативним (або слідчим) підрозділам, характерно не тільки для організованої злочинності. Загрозу можуть нести як окремі особи, їх групи, так і кримінальне середовище на певній території чи місцевості. Ця загроза може торкатися не лише осіб, які беруть участь у проведенні оперативної закупки чи інших заходів, а й інших осіб, наприклад понятих. З цього приводу можемо навести приклад з особистого досвіду практичної роботи в ОВС. Так, особа «Б.» чоловічої статі віком 24 роки була запрошена працівниками міліції (БНОН) для участі при проведенні огляду місця події в якості понятого по справі, пов'язаній зі збутом наркотичного засобу опій ацетильований. Наступного дня після проведення огляду особа «Б.» зустріла на вулиці раніше знайомих їй чотирьох громадян, які в цей час розпивали спиртні напої, та особисто були не дуже знайомі з підозрюваним по кримінальній справі. Проте це не завадило тому, що вони висловили свою зневагу до «Б.» з приводу участі в якості понятого та допомоги органам внутрішніх справ. Під час розмови з використанням нецензурної лайки пролунали погрози вчинити фізичне насильство над «Б.», а після того як «Б.» почав відходити від громадян, останні шпурнули йому у потилицю пом'яту пачку цигарок. Ця історія є яскравим прикладом того, що загрозу для учасників кримінального судочинства можуть становити не тільки підозрювані (обвинувачені) та їхні зв'язки, а і вороже настроєні до органів правопорядку громадяни, особливо особи, які додержуються злочинських звичаїв і традицій чи симпатизують ним.

У такому ключі важливо розуміти, яка загроза потенційно має місце по відношенню до тих громадян, які в активній формі сприяють оперативним та слідчим апаратам ОВС, надають з цього приводу свідчення у межах кримінального провадження. Основна загроза полягає у розшифруванні злочинцями закупника, розголошенні відомостей про особу, яка приймала участь у проведенні оперативної закупівлі. Таким чином, основна увага оперативних та слідчих працівників має бути спрямована на недопущення розголошення подібного роду відомостей, забезпечення анонімності закупника.

З цією метою оперативні (слідчі) працівники повинні створити такі умови, що виключають можливість встановлення фігурантом справжньої особи-покупця, його особистості. Передумови для цього повинні створюватися ще на етапі планування проведення заходу. Слід врахувати, що оперативна закупка може проводитися і щодо осіб, які в минулому самі сприяли оперативним підрозділам у проведенні цього заходу.

Зважаючи на обізнаність багатьох осіб, причетних до НОН, щодо організації проведення ОРЗ працівниками міліції, при проведенні оперативної закупівлі необхідно встановлювати рівень поінформованості фігуранта за зазначеним напрямком, у т.ч. щодо самої процедури збуту наркотиків, а також щодо наявності можливого «даху» зі сторони працівників правоохоронних органів (прокуратури, інших працівників ОВС тощо). З метою недопущення розшифрування покупця (закупника) працівники оперативного (слідчого) підрозділу через агентуру повинні з'ясовувати рівень технічної оснащеності фігуранта. Наприклад, певного розповсюдження у цивільному обігу отримали ультрафіолетові освітлювачі (лампи), чим користуються причетні до незаконного збуту особи. Якщо оперативному підрозділу стане відомо про факт такого застосування в процесі наркозбуту, при поміченні грошових коштів вже не можна використовувати

стандартні засоби невидимого маркування: аерозольні препарати «Промінь», «Промінь-1», люмінофорні фломастери, пасти, воскові олівці. За таких умов треба застосовувати препарати, що виявляються ультрафіолетовим світлом іншої довжини хвилі. Наприклад, препарати, якості яких виявляються тільки за допомогою відповідної лампи зі світлом із певною довжиною хвилі (нанометрів). Потрібний препарат також можна на особистих контактах узгоджувати зі співробітниками НДЕКЦ МВС або працівниками лабораторії прикладної хімії.

Нажаль, у межах несекретної наукової праці ми не можемо детально зупинитися на основних тактичних прийомах забезпечення анонімності особи-покупця (закупника), тому зупинимося на кримінальних процесуальних засадах забезпечення конфіденційності відомостей про таку особу. Кримінальним процесуальним законодавством передбачена можливість вжиття дієвих заходів безпеки, націлених на забезпечення конфіденційності відомостей про відповідних учасників кримінального судочинства, зокрема:

1) спрямованих на захист персональних даних взятих під захист осіб та іншої інформації, що може їх викрити:

- обмеження відомостей про особу в матеріалах перевірки (заявах, поясненнях тощо), а також протоколах слідчих дій та інших матеріалах кримінального провадження, заміни прізвища, імені, по батькові в цих документах псевдонімами за постановою органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, слідчого, прокурора або за ухвалою слідчого судді, суду про зміну анкетних даних [3, п. а) ст. 15];

- неоголошення будь-яким способом дійсних анкетних даних про осіб, які взяті під захист і підлягають виклику в судове засідання [3, п. в) ст. 15];

- виклику до суду цієї особи виключно через орган, який здійснює заходи безпеки [3, п. г) ст. 15];

- накладення тимчасової заборони на видачу відомостей про особу, взяту під захист, адресними бюро, паспортними службами, підрозділами Державтоінспекції, довідковими службами АТС та іншими державними інформаційно-довідковими службами [3, п. д) ст. 15].

2) спрямованих на унеможливлення контактування взятої під захист особи з іншими учасниками під час кримінального провадження та її ідентифікації за зовнішніми ознаками:

- проведення упізнання особи поза візуальним та аудіо-спостереженням того, кого впізнають, з дотриманням вимог кримінального процесуального законодавства [3, п. б) ст. 15];

- проведення допиту, впізнання у режимі відеоконференції під час досудового розслідування зі змінами зовнішності і голосу особи, якій забезпечується захист [1, ч. 1 ст. 232];

- судове провадження у режимі відеоконференції під час трансляції з іншого приміщення зі змінами зовнішності і голосу особи, якій забезпечується захист [1, ч. 1 ст. 336];

- закриті судові засідання [3, ст. 16].

Застосування подібного роду заходів безпеки найбільш характерно для осіб, які або на негласній основі брали участь чи сприяли виявленню, попередженню, припиненню або розкриттю кримінальних правопорушень (негласних позаштатних працівників, громадян), та є невідомими для фігурантів по кримінальному провадженню. За даними проведеного нами аналізу 154 ОРС відповідної категорії із забарвленням «збут наркотиків» оперативні працівники по усіх вивчених справах обирають відносно особи, яка проводить закупівлю, (закупника) заходи безпеки, спрямовані на забезпечення конфіденційності. Про це свідчать наявні у матеріалах ОРС «постанови про забезпечення безпеки особи, яка проводить оперативну закупівлю», які переважно націлені на надання вигаданих анкетних даних закупнику та його виклик для дачі свідчень під час досудового розслідування та суду тільки через відповідний оперативний підрозділ.

Згідно результатів проведеного нами анкетування 291 працівника органів досудового розслідування у межах кримінальних проваджень слідчі також вживають заходи безпеки, спрямовані на забезпечення конфіденційності про особу, яка сприяє у проведенні оперативної закупки. Тобто у кримінальному процесі допускається повна або абсолютна анонімність, коли вся персональна інформація про особистість свідка залишається в таємниці.

Слід зазначити, що повна анонімність є винятковою мірою і може мати серйозні наслідки для права обвинуваченого на справедливий і відкритий судовий розгляд, на одночасний допит двох і більшої кількості осіб (очна ставка, перехресний допит). Як зазначають О. Б. Пойзнер, О. А. Білокур, М. О. Маркін з приводу застосування одночасного допиту, закон не зобов'язує слідчого провести такий допит, а надає йому таке право [9, с. 14]. Проте при вирішенні питання про задоволення клопотання підозрюваного про проведення одночасного допиту для з'ясування причин розбіжностей у показаннях слідчий повинен урахувати міжнародно-правовий стандарт, сформульований у п. 3 «d» ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, суттю якого є переважне право на очну ставку при клопотанні про це з боку обвинуваченого (підозрюваного) [9, с. 14].

Повна анонімність також накладає обмеження на право оскаржити справжність, точність і щирість показів свідків. Адже сторона захисту в таких випадках не в змозі перевірити: будь-який зв'язок з підозрюваним (обвинуваченим), що може стати причиною упередженого ставлення; походження інформації; будь-які особисті дані, які можуть вплинути на довіру до свідка (психічний стан, кримінальне минуле, звичка брехати та ін.).

Звідси вбачається, що теоретичне та нормативне розв'язання наведених проблемних аспектів не повинно призводити до якихось крайнощів та радикальних рішень. Не можна повністю умовчувати джерела та спосіб отримання доказової інформації оперативними підрозділами та слідчими, ігнорувати неможливість її подальшої перевірки визначеним суб'єктом. У той же час, у багатьох випадках не можна та не розумно допускати розголошення відомостей про взятих під захист осіб, особливо тих, які конфіденційно співробітничать з оперативними підрозділами та органами досудового розслідування, сприяють у проведенні оперативної закупки. Вищезазначене свідчить про необхідність розроблення в Україні спеціального механізму використання відомостей, що містяться у свідченнях осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні під псевдонімом.

Таким чином, на сьогоднішній день забезпечення безпеки осіб, які залучаються на негласній основі до проведення оперативних закупівель, здійснюється оперативним або слідчим підрозділом шляхом недопущення під час проведення заходів із документування розголошення відомостей про належність покупця (закупника) до осіб, які сприяють правоохоронним органам, правильної організації проведення заходів та використання напрацьованих тактичних прийомів, а також шляхом своєчасного вжиття у межах ОРС та (або) кримінального провадження заходів безпеки: спрямованих на захист персональних даних взятих під захист осіб та іншої інформації, що може їх викрити; спрямованих на унеможливлення контактування взятої під захист особи з іншими учасниками під час кримінального провадження та її ідентифікації за зовнішніми ознаками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
2. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992. – № 22. – Ст. 303.

3. Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» від 23 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України, 1994. – № 11. – Ст. 51.

4. Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та зловживання ними» від 15 лютого 1995 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995. – № 10. – Ст. 62.

5. Інструкція з організації роботи органів внутрішніх справ України щодо протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. – К. : 2004. – 34 с.

6. Інструкція про організацію роботи за оперативно-розшуковими справами та справами контрольного провадження оперативними підрозділами органів внутрішніх справ України. – К., 2012. – 139 с.

7. Наказ МВС України № 06 від 17 грудня 2012 року «Про затвердження Інструкції про організацію агентурно-оперативної роботи оперативними підрозділами органів внутрішніх справ України». – К., 2012. – 116 с.

8. Наказ МВС України, Служби безпеки України, Міністерства доходів та зборів України № 887дск/384дск/480дск від 16 вересня 2013 року «Про затвердження інструкції про порядок проведення контрольованої поставки, контрольованої та оперативної закупки товарів, предметів, речей, послуг, документів, засобів і речовин, у тому числі заборонених для обігу, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності».

9. Особливості проведення допиту, впізнання у режимі відеоконференції під час досудового розслідування: Методичні рекомендації / О. Б. Пойзнер, О. А. Білокур, М. О. Маркін / Прокуратура Одеської області, Управління процесуального керівництва у кримінальних провадженнях, організаційно-методичний відділ. – Одеса, 2013. – 40 с.

10. Експрес-аналіз ефективності використання негласних слідчих (розшукових) дій: аналітичний огляд / С. В. Албул, М. П. Водько, О. Є. Користін, В. Б. Любчик та ін. – Одеса : ОДУВС, 2015. – 53 с.